

Pensioen van de dga na afschaffing van opbouw in eigen beheer: **WELKE KEUZE MAAKT DE DGA?**

De opbouw van pensioen in eigen beheer werd vooral door fiscale motieven gedreven. Het werkelijk opbouwen van een inkomen voor later stond ver op de achtergrond. Dat blijkt pijnlijk uit de cijfers: 60 procent van de bv's heeft niet genoeg vermogen om het pensioen voor de dga te dekken. Vanaf 1 april is de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer van kracht. Hierdoor is de opbouw van pensioen in eigen beheer niet meer mogelijk. Wat betekent dit voor de dga? En zal de wet het pensioenbewustzijn verhogen en ervoor zorgen dat de dga nu wel voldoende pensioen opbouwt?

An de opbouw van pensioen in eigen beheer kleefde een fiscaal voordeel voor de dga. Voor de opbouw van het pensioen wordt er een voorziening getroffen op de balans. Deze voorziening mag worden afgetrokken van de winst,

waardoor de bv minder vennootschapsbelasting verschuldigd is.

FISCAAL VOORDEEL BIJ OPBOUW PENSIOEN STEEDS MINDER

In de loop der jaren zijn de fiscale voordelen voor het opbouwen van pensioen steeds minder geworden. Hier is een aantal redenen voor:

Zal de dga de verleiding kunnen weerstaan en gaan sparen?

1. Ten eerste komt dit door verschillende wijzigingen van fiscale regelgeving, zoals Witteveen en Wet vut prepensioen en levensloop (Wet VPL). Deze maatregelen hadden gevolgen voor de pensioenopbouw, omdat de pensioenrichtleeftijd werd veranderd en/of het percentage dat jaarlijks werd opgebouwd verlaagd werd.
2. Ook is de vorming van de pensioenvoorziening aan steeds strengere (fiscale) regels verbonden, waardoor de fiscale voordelen versoberden. De steeds complexere wetgeving maakt het pensioen voor de dga erg ingewikkeld. Er zijn verschillende wetten van toepassing. Zo zijn de Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001) en de Wet op de vennootschapsbelasting (Wet Vpb) van toepassing. Ook de regels van de Wet op de loonbelasting (Wet

- LB) zijn van belang. Pensioen is immers uitgesteld loon. De dga valt niet onder de werking van de Pensioenwet (PW), want de dga is geen werknemer in de zin van de PW. Ook nu de opbouw van het pensioen in eigen beheer niet meer is toegestaan, zijn deze regels nog belangrijk omdat de dga de pensioenvoorziening premievrij mag handhaven op de balans.
- Verder is door het verschil tussen de fiscaal verplichte rente (4 procent) en de commerciële rente (minder dan 1 procent) de opbouw van pensioen in eigen beheer steeds minder aantrekkelijk geworden. Hierdoor is de zogeheten 'dividendklem' ontstaan: een dga mag pas dividend uitkeren als in de bv voldoende middelen aanwezig zijn om de commerciële waarde van het pensioen te dekken.
 - Een dividenduitkering is erg aantrekkelijk voor dga. Vpb en aanmerkelijk belang (box 2) samen leidt tot een marginale heffing van 40 procent. Salaris wordt daarentegen belast tegen 52 procent. Maar de belastingdienst heeft ten aanzien van het

uitkeren van dividend regels ingevoerd, zoals:

- Dividenduitkering is alleen mogelijk als er voldoende winstreserves in de bv zijn;
- Uitkeringstoets: bestuur van de bv moet ook toestemming geven;
- Bv moet bij een dividenduitkering rekening houden met het vooroverlijdensrisico van de dga, maar mag hier niet voor reserveren.

De fiscale voordelen zijn dus minder geworden. Zou dan toch het daadwerkelijk doel van pensioen, namelijk het opbouwen van inkomen voor later, voor de dga meer op de voorgrond komen?

PENSIOEN IN EIGEN BEHEER PREMIEVRIJ GEMAAKT... EN NU?

Door de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer mag de dga geen pensioen in eigen beheer meer

opbouwen. Al opgebouwde pensioenrechten in eigen beheer zijn vanaf 1 juli 2017 premievrij

60 procent van de bv's heeft niet genoeg vermogen om het pensioen voor de dga te dekken

gemaakt. Nu het niet meer mogelijk is om pensioen op te bouwen in eigen beheer moet de dga een keuze maken uit een aantal alternatieven. Welke keuzes heeft de dga ook al weer?

- afkoop;
- omzetten in een oudedagsvoorziening (ODV);
- premievrij laten staan.

Hierna zal ik de verschillende keuzes met voorbeelden toelichten. Allereerst is het wel nog belangrijk om de begrippen fiscale en commerciële waarde toe te lichten. De pensioenvoorziening moest namelijk tegen de commerciële waarde gewaardeerd worden. Een uitzondering geldt er voor kleine rechtspersonen (art. 2:396 lid 6 BW).

De commerciële waarde (volgens de berekeningswijze van de verzekeraars) is een stuk hoger dan de fiscale waarde. Er zijn diverse redenen hiervoor, zie hieronder in het schema de verschillen tussen commerciële en fiscale waardering.

KEUZE 1: AFKOOP

Kiest de dga voor afkoop, dan wordt eerst de commerciële waarde afgestempeld naar de fiscale waarde. Dit heft de dividendklem op. Hierna worden de pensioenafspraken tegen de fiscale waarde afgekocht. De aanspraak moet de dga in één keer afkopen, gedeeltelijke afkoop is niet mogelijk. Over dit afkoopbedrag moet de dga loonbelasting afrekenen. Revisierente (20 procent) hoeft de dga niet te betalen. Om afkoop aantrekkelijker te maken, heeft de belastingdienst een korting geïntroduceerd, voor 2017 34,5 procent, voor 2018 25 procent en voor 2019 19,5 procent. De korting wordt berekend over de fiscale balanswaarde per 31 december 2015.

Dus afkoop heeft drie fiscale voordelen:

- geen revisierente van 20 procent;
- niet af te rekenen over de hogere commerciële waarde, maar over de fiscale waarde;
- korting over de balanswaarde.

TOESTEMMING PARTNER IS VEREIST

Wat het lastig maakt, is dat de toestemming van de (ex-)partner expliciet is vereist als de dga kiest voor afkoop. Zonder toestemming zit er

SCHEMA: VERSCHILLEN TUSSEN COMMERCIELE EN FISCALE WAARDERING

FISCALE WAARDERING	COMMERCIELE WAARDERING
Rekenrente van minimaal 4%	Rekenrente die een verzekeringsmaatschappij hanteert. Is lager dan 4% (nu vaak minder dan 1%), waardoor eindkapitaal veel hoger is.
Geen rekening houdend met partner	Rekening houdend met partnerpensioen
Leeftijdsterugstelling verzekeren niet toegestaan	Rekening houdend met leeftijdsterugstellingen
Geen rekening houden met toekomstige indexering	Wel rekening houden met toekomstige indexering
Geen kosten- en winstopslag	Rekening houden met kosten- en winstopslag

voor de dga niks anders op dan om zijn pensioen in eigen beheer premievrij voort te zetten.

VOORBEELD AFKOOPT

Dga1 heeft pensioen opgebouwd in eigen beheer en heeft dit premievrij gemaakt. Nu wil hij per 31 december 2017 afkopen. Hij heeft genoeg liquide middelen om de loonheffing te betalen. Ook wil hij nog profiteren van de hoogste korting. De waarden op de balans zien er als volgt uit:

DATUM	FISCALE WAARDE	COMMERCIEËLE WAARDE
31-12-2015	€ 200.000	€ 400.000
31-12-2016	€ 225.000	€ 450.000
31-12-2017	€ 250.000	€ 500.000
Fiscale waarde per 31-12-2017		€ 250.000
Fiscale waarde per 31-12-2015		€ 200.000
Korting 2017 loonbelasting (100%-34,5%)		65,50%
Waarde na korting		€ 131.000
Aangroei 2017-2015 (250.000 -/- 200.000)		€ 50.000
Totale waarde voor belasting		€ 181.000
Loonbelasting (stel 52%)		€ 94.120
Netto afkoopsom (250.000 -/- 94.120)		€ 155.880

AFGEKOCHT EN DAN...PENSIOEN?

Als de dga kiest voor afkoop zal er een vermogen, de afkoopsom, vrijvallen. De dga kan dit vermogen overhevelen naar zijn privévermogen. De afkoopsom wordt dan belast in box 3 en zal er jaarlijks nog belasting over betaald moeten worden. Als er echter niet genoeg liquiditeit voor is, kan de dga er ook voor kiezen de afkoopsom in de bv te laten staan.

De reden om te kiezen voor afkoop zal de dga nog steeds nemen vanwege de fiscale voordelen. Is eenmaal afgekocht, dan mag de dga zelf bepalen hoe hij het vermogen wil besteden. Er is geen verplichting om het aan de opbouw aan pensioen te besteden. De dga kan het ook voor andere doeleinden gebruiken. Dga's die het belangrijk vinden om te sparen voor later zullen bijvoorbeeld bij een verzekeraar pensioen gaan opbouwen. Maar de dga kan het geld ook aanwenden om bijvoorbeeld de hypotheek af te lossen of besteden aan consumptief gebruik. Uit onderzoek is gebleken dat de dga, net zoals andere Neder-

landers, niet uitblinkt in spaardiscipline. Zal de dga dan deze verleiding kunnen weerstaan?

Interessant is wel de vraag welk type dga nu voor afkoop zal kiezen. Een deel van de dga's die voor afkoop kiest, zijn die dga's die voldoende liquide middelen hebben. Zou dit dan juist de groep dga's zijn die financieel de zaken wel op orde hebben? En daardoor dus ook eerder aan vermogen voor later denken? Het lijkt me geen vreemde gedachte... Maar er is ook nog een grote groep dga's die een rekeningcourantschuld aan de bv op de balans hebben staan. Dit zijn bv's die in mindere tijden vermogen hebben geleend. Deze groep dga's zal de afkoopsom als ontsnappingsroute gebruiken om die schuld af te lossen. Het opbouwen van een inkomen voor later is hier ver te zoeken.

KEUZE 2: OMZETTEN IN OUEDEDAGSVORZIENING

De dga kan ook kiezen om het pensioen in eigen beheer om te zetten in een oudedagsvoorziening (ODV). De dga gebruikt de voorziening op de AOW-leeftijd om een oudedagsvoorziening aan te kopen. De ODV wordt jaarlijks opgerent met het u-rendement. De uitkeringen lopen twintig jaar.

Bij deze keuze hoeft de dga niet direct loonbelasting te betalen. Als een dga te weinig liquide middelen heeft, ligt deze optie meer voor de hand. Pas als de uitkeringen ingaan moet er belasting betaald worden (omkeerregel). Ook bij het omzetten naar een ODV moet de (ex-)partner expliciete instemming geven.

Wel moeten de uitkeringen te zijner tijd, als de uitkering ingaat, ook daadwerkelijk betaald kunnen worden. Als hier niet genoeg vermogen voor is, is het risico dat de belastingdienst oordeelt dat de oudedagsverplichting is afgekocht. In dat geval wordt de waarde van de oudedagsverplichting in een keer progressief belast en is de bv 20 procent revisierente verschuldigd.

Ook bij deze optie wordt de commerciële waarde eerst verlaagd naar de fiscale waarde. Aandacht is vereist voor een pensioenpolis die naast

ODV-optie draagt zeker bij aan het pensioenbewustzijn van de dga

eigen beheer loopt, het zogenaamde 'onbepaald eigen beheer'. Om de fiscale waarde van het eigenbeheerde te bepalen, zal de waarde van de polis eerst omgerekend moeten worden naar een pensioenuitkering. Dat kan op basis van commerciële grondslagen of fiscale grondslagen. Beide grondslagen zijn toegestaan. Die eerste methode leidt tot een lager pensioen uit de polis en dus tot een hoger pensioen uit eigen beheer. Daardoor stijgt de fiscale waarde van het in eigen beheer gehouden gedeelte heel sterk. Dat betekent een verlaging van de winst in dat boekjaar en een sterk verhoogde ODV. Ik kan me voorstellen dat in het geval de dga besluit tot afkoop herrekening van de poliswaarde op basis van de fiscale grondslagen meer voor de hand ligt. Het heeft immers geen zin om de fiscale reserve eerste te verhogen om 20 procent

Maar de dga moet dan dus wel zorgen voor genoeg middelen om op pensioendatum zijn pensioen ook echt te kunnen uitkeren.

KEUZE 3: PREMIEVRIJ LATEN STAAN

Bij de derde optie, premievrij laten staan, blijven de 'problemen' van eigen beheer bestaan: de dividendklem door het verschil tussen commerciële waarde en fiscale waarde blijft bestaan. Ook zal bij echtscheiding een deel van de commerciële waarde afgestort moeten worden.

De dga heeft echter soms geen andere keuze dan om het premievrij te laten staan. Zoals in het geval dat de dga geen toestemming krijgt van de (ex)-partner voor afkoop of omzetten naar een ODV. Toestemming van de ex-partner zal pas dan gegeven worden, als de ex-partner voldoende gecompenseerd is. En dat zal alleen het geval zijn, als de commerciële waarde van het aan de ex-partner toekomstige pensioen buiten de bv wordt afgestort. Dat kan de bv alleen opbrengen, als er voldoende middelen aanwezig zijn in de bv.

Hierbij blijft de situatie hetzelfde als voor de invoering van de wet. De voorziening is gedreven vanuit fiscale voordelen.

CONCLUSIE

Samenvattend kan gesteld worden dat de fiscale voordelen voor de dga in de loop der jaren steeds minder zijn geworden. Mogelijkheden zijn er in ieder geval genoeg voor de dga om pensioen op te bouwen. De problemen voor de opbouw van pensioen in eigen beheer zijn door invoering van de wet verdwenen. Zullen de keuzes de dga nu wel overtuigen om pensioen op te bouwen voor inkomen voor later? Het is wel een aanleiding die dga's ertoe dwingt om weer over hun pensioen na te denken. En een goede gelegenheid om de balans voor het inkomen van later weer op te maken. De invoering van de wet verhoogt dus ongetwijfeld het pensioenbewustzijn. Maar de dga moet niet te lang wachten. Het is tijd om in actie te komen. ●

J. (Jannemieke) Blonk-van Nielen
De auteur is productmanager bij Allianz Benelux te Rotterdam.

Vpb te besparen en vervolgens af te kopen tegen 52 procent heffing.

Het is tijd voor de dga om in actie te komen

VOORBEELD ODV

Stel dga2 wil op 1 december 2017 zijn pensioenaanspraak omzetten naar een ODV. De fiscale waarde van de ODV bedraagt op dat moment 300.000 euro. De dga is op dat moment 52 jaar. Hij besluit op de AOW-leeftijd te stoppen met werken en laat dan de ODV ingaan. De ODV is dan 350.000 euro.

De uitkeringsduur van de ODV is 20 jaar. In het eerste jaar bedraagt de ODV:

$\text{€ } 350.000 / 20 = \text{€ } 17.500$ per jaar.

Bij een rente van 1 procent bedraagt de uitkering in het tweede jaar 17.675 euro, in het derde jaar 17.851 euro, enzovoorts.

ODV EN PENSIOENBEWUSTZIJN

De ODV is een eenvoudige vorm om te sparen voor later. Het opbouwen voor inkomen voor later, staat bij deze keuze voorop, fiscale motieven zijn er niet meer. Maar het is zeker geen garantie dat de dga daadwerkelijk genoeg pensioen heeft op de pensioendatum. Er moeten namelijk wel genoeg middelen aanwezig zijn om het pensioen uit te keren. De soort posten aan de activakant van de balans zijn hierbij belangrijk. Staat er bijvoorbeeld een groot bedrag aan goodwill of zoals veel dga's denken 'mijn bv is mijn pensioen', dan zal dat tot tegenvallers kunnen leiden als het pensioen op een gegeven moment uitbetaald moet worden.

Deze optie draagt zeker bij aan het pensioenbewustzijn van de dga. De gedachte is dat de dga met de ODV een inkomen voor later heeft.